

**Rzecznik
Finansowy**

www.rf.gov.pl

Zdarzenie drogowe ze zwierzyną leśną – czy szkody te objęte są ubezpieczeniem OC zarządców dróg?

Warszawa, grudzień 2024

Zdarzenie drogowe ze zwierzyną leśną – czy szkody te objęte są ubezpieczeniem OC zarządców dróg?

Zakłady ubezpieczeń najczęściej stają na stanowisku, że przypadki zdarzeń drogowych ze zwierzętami mają charakter losowy i co do zasady nie można wówczas mówić o zawinionym działaniu lub zaniechaniu ze strony Ubezpieczonego zarządcy drogi. Kiedy zatem można mówić o odpowiedzialności cywilnej zarządcy drogi a tym samym odpowiedzialności gwarancyjnej zakładu ubezpieczeń?

Odpowiedzialność zarządcy drogi w przypadku kolizji ze zwierzyną leśną może być trudna do ustalenia, ale istnieją pewne okoliczności, w których zarządca drogi może ją ponosić. Należy bowiem podkreślić, że zarządca drogi jest zobowiązany do zapewnienia bezpieczeństwa jej użytkownikom poprzez oznakowanie miejsc szczególnie niebezpiecznych, w tym takich, gdzie istnieje podwyższone ryzyko kolizji ze zwierzętami leśnymi.

Zarządca drogi może zostać pociągnięty do odpowiedzialności

Brak ostrzeżeń (tj. odpowiednich znaków drogowych) i niezastosowanie odpowiednich zabezpieczeń przez zarządcę drogi może skutkować jego odpowiedzialnością. Zasadność roszczeń w stosunku do ubezpieczyciela występuje zazwyczaj, gdy na danym odcinku drogi nie zastosowano oznaczeń ostrzegających o możliwości wystąpienia zwierzyny, mimo że jest to teren, gdzie takie zdarzenia są przewidywalne (np. w pobliżu lasu lub rezerwatów przyrody). We wszystkich miejscach, gdzie dostrzeżono realne zagrożenie wystąpienia szkód z udziałem zwierząt powinien zostać umiejscowiony znak ostrzegawczy „uwaga dzikie zwierzęta” (A-18b). Dodatkowo, Rzecznik Finansowy zwraca uwagę, że samo umieszczenie znaku drogowego również bywa niewystarczające. W niektórych miejscach o dużym ryzyku kolizji (np. w pobliżu autostrad czy tras szybkiego ruchu) mogą być konieczne dodatkowe zabezpieczenia, takie jak ogrodzenia lub siatki. Dopiero bowiem odpowiednie ostrzeżenie kierujących o zagrożeniu dla ruchu drogowego w postaci przebiegających saren, dzików, jeleni, czy chronionych łosi, może zapobiec ewentualnemu zderzeniu wpływając na zmniejszenie prędkości, wzmocnienie

koncentracji i bacznej obserwacji drogi na wypadek mogących występować "przeszkód" w postaci dzikich zwierząt.

Niewątpliwie znaczenie odegrać może również sam stan drogi, zgodnie bowiem z art. 20 ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 320) do zarządcy drogi należy w szczególności utrzymywanie zieleni przydrożnej, w tym sadzenie i usuwanie drzew oraz krzewów (pkt 16) czy też utrzymanie części drogi, urządzeń drogi, budowli ziemnych, drogowych obiektów inżynierskich, znaków drogowych, sygnałów drogowych i urządzeń bezpieczeństwa ruchu drogowego, z wyjątkiem części pasa drogowego, o których mowa w art. 20f pkt 2 (pkt 4).

Działania i wyjaśnienia ubezpieczonego

W ramach postępowania wyjaśniającego, ubezpieczony zarząd dróg powinien przekazać informacje w zakresie aktywnego badania stanu zagrożenia na drodze odpowiadając przy tym na pytania i przedkładając dokumentację w zakresie:

- okresowych objazdów i kontroli stanu dróg (w tym jego oznaczeń i stosowanych zabezpieczeń), a także zieleni przydrożnej;
- wystąpień do właściwych miejscowo kół łowieckich o udzielenie informacji w przedmiocie migracji dzikiej zwierzyny;
- weryfikacji czy na odcinku drogi, na którym doszło do zdarzenia odnotowano inne kolizje ze zwierzyną leśną oraz danych statystycznych o wcześniejszych kolizjach w tym miejscu;
- dokumentacji technicznej drogi, potwierdzającej brak wymaganych zabezpieczeń (np. brak ogrodzeń);
- w oparciu o jaką dokumentację przyjęto zastosowanie dotychczasowego oznakowania i zabezpieczeń drogi.

Należy bowiem podkreślić, iż od zarządcy drogi wymaga się aktywnego badania stanu zagrożenia na drodze oraz dbania o aktualizację informacji w tym zakresie i przekazywania jej użytkownikom dróg poprzez umieszczanie, lub znoszenie odpowiednich znaków ostrzegawczych. Zaniechanie lub wadliwe wypełnienie tych obowiązków i będące z nim w związku

przyczynowym zdarzenia wywołujące szkody może prowadzić do powstania odpowiedzialności odszkodowawczej po stronie zarządcy drogi. Odpowiedzialność zarządcy drogi aktualizuje się zatem, jeżeli do zdarzenia doszło na obszarze, gdzie ostrzegający znak drogowy powinien zostać, ale nie został ustawiony.

Odpowiedzialność zarządcy to odpowiedzialność deliktowa oparta na zasadzie winy

Odpowiedzialność deliktowa zarządcy drogi za zdarzenie z dziką zwierzyną wynika z ogólnych zasad odpowiedzialności cywilnej określonych w ustawie z dnia 23 kwietnia 1964 r. kodeks cywilny, a w szczególności z art. 415, zgodnie z którym za szkodę odpowiada osoba, której zwinione zachowanie (działanie bądź zaniechanie) jest źródłem powstania szkody. W przypadku zarządcy drogi oznacza to, że może on być pociągnięty do odpowiedzialności za szkodę spowodowaną kolizją ze zwierzęciem, jeśli można mu przypisać zaniedbanie lub naruszenie spoczywających na nim obowiązków (w tym zastosowania odpowiednich zabezpieczeń i oznaczeń). Jednocześnie należy mieć na uwadze, że dopiero łączne wystąpienie trzech przesłanek tj. czyn niedozwolony – bezprawny i jednocześnie zwiniony, powstanie szkody, związek przyczynowy pomiędzy czynem niedozwolonym a zaistniałą szkodą będzie rodzić odpowiedzialność odszkodowawczą po stronie zarządcy drogi. Odnosi się to tym samym do sytuacji, gdy szkoda nie wystąpiłaby, gdyby zarządca należycie wypełniał swoje obowiązki zapobiegające wystąpieniom kolizji.

Kiedy zarządca drogi nie ponosi odpowiedzialności ?

Brak historycznego uzasadnienia wcześniejszych zdarzeń drogowych tego samego typu, może powodować, iż odpowiedzialność zarządcy drogi będzie ograniczona. W takich przypadkach, jeśli zwierzę pojawiło się na drodze w sposób nieprzewidywalny, nagły i w nietypowym miejscu stłuczka może zostać uznana za zdarzenie losowe, którego jednorazowe wystąpienie nie uzasadnia postawienia znaku ostrzegawczego czy dodatkowych zabezpieczeń.

Bywają również sytuacje, gdy pełna odpowiedzialność spoczywa na kierowcy, który przekroczył dozwoloną prędkość lub nie zachował wymaganej podwyższonej ostrożności na oznakowanym odcinku drogi.

Co na to orzecznictwo?

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 10 maja 2013 r., sygn. akt IV CSK 488/12 stwierdził, że aby pociągnąć zarządcę drogi do odpowiedzialności, należy wykazać jego winę. Sąd uznał, że jeżeli zwierzę weszło na drogę w miejscu, które nie było oznaczone jako szczególnie niebezpiecznie, ale nie było również podstaw do umieszczenia takiego znaku, zarządca nie może być odpowiedzialny.

W wyroku z dnia 15 marca 2013 r., sygn. IV CSK 286/11 Sąd Najwyższy podkreślił, że nie każde wtargnięcie zwierzyny na drogę może być przypisane winie zarządcy. Podstawy odpowiedzialności szukać należy wykazując bezpośredni związek przyczynowy między zaniedbaniem zarządcy, a wypadkiem.

W orzeczeniu Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2006 r., sygn. akt V CK 423/05 wskazano, że zarządca drogi może zostać pociągnięty do odpowiedzialności, jeżeli wiedział lub powinien wiedzieć, że w danym miejscu istnieje zwiększone ryzyko kolizji ze zwierzyną i mimo to nie podjął on odpowiednich działań w celu zminimalizowania ryzyka.

Jeżeli kierowca nie zachował ostrożności na drodze, na której znajdował się znak ostrzegawczy o możliwości wystąpienia dzikiej zwierzyny, to zdaniem Sądu Najwyższego wyrażonym **w orzeczeniu z 13 marca 2008 r., sygn. akt IV CSK 519/07**, odpowiedzialność za kolizję leży po stronie kierowcy, a nie zarządcy drogi.

Odpowiedzialność zarządcy drogi aktualizuje się, jeżeli do zdarzenia doszło na obszarze, gdzie ostrzegający znak drogowy powinien zostać, ale nie został ustawiony (zob. wyrok **Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 10.01.2013 r., I ACa 717/12**; LEX nr 1267188).

Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 21 września 2018 r., sygn. akt I ACa 400/18 wskazał, iż zgodnie z art. 415 KC za szkodę odpowiada osoba, której zawinione zachowanie jest źródłem powstania szkody. Zachowanie (czyn) sprawcy szkody winien wykazywać pewne znamiona, a mianowicie musi on być bezprawny i zawiniony. Przesłanka bezprawności ma charakter obiektywny i wyraża się ogólnie rzecz biorąc w sprzeczności zachowania z obowiązującym szeroko ujmowanym porządkiem prawnym. Wina natomiast jest kategorią subiektywną, odnoszącą się do woli i świadomości działającego do swego czynu. W doktrynie przyjmuje się, że przez winę rozumie się naganą decyzję podmiotu prawa odnoszącą się do podjętego przez niego bezprawnego czynu.

Sąd Rejonowy w Biskupcu w wyroku z dnia z dnia 07.10.2020 r. (I C 321/19) potwierdził, że brak utrzymywania pobocza drogi w stanie umożliwiającym należyłą obserwację pobocza przez kierującego pojazdem, uzasadnia odpowiedzialność zarządcy drogi za skutki zderzenia z wbiegającym na jezdnię zwierzęciem, albowiem tego nie można było dostrzec na skutek zarośniętego pobocza.

Sąd Rejonowy w Lublinie w wyroku z dnia 27 listopada 2013 r., sygn. akt I C 1458/13 podkreślił, iż obowiązek ustawiania znaków ostrzegawczych związanych z występowaniem dzikiej zwierzyny, ciąży na zarządcy drogi, a nie na nadleśnictwie - Odnosząc się natomiast do obowiązku ustawiania znaków ostrzegawczych związanych z występowaniem dzikiej zwierzyny, to należy wskazać, że ciąży on na zarządcy drogi, a nie na Nadleśnictwie. To zarządca drogi, a pośrednio i jego ubezpieczyciel, co do zasady odpowiada na zasadzie winy, na co wskazuje przepis kodeksu cywilnego w art. 415, poprzez

stwierdzenie, że obowiązany do naprawienia szkody jest ten, kto wyrządził szkodę innej osobie na skutek swojego działania lub zaniechania. Oznacza to, iż obowiązek naprawienia szkody powstaje jedynie w razie takiego działania lub zaniechania (zaniedbania) zarządcy, które noszą znamiona winy, czyli naruszenia konkretnych obowiązków określonych w przepisach prawa. Jednym z obowiązków zarządcy drogi jest ostrzeganie znakami drogowymi o występującej na zalesionych odcinkach dróg dzięki zwierzynie, zwłaszcza, gdy zarządca był powiadamiany o wypadkach ze zwierzyną leśną.

Skorzystaj ze wsparcia Biura Rzecznika Finansowego.

Zgłosiłeś szkodę i otrzymałeś niesatysfakcjonującą decyzję? Możesz skorzystać ze wsparcia Biura Rzecznika Finansowego. Rekomendujemy zwłaszcza rozwiązania przedsądowe w tym złożenie do Rzecznika Finansowego wniosku o przeprowadzenie postępowania interwencyjnego po zakończonym postępowaniu reklamacyjnym. Więcej wiadomości w tym zakresie odnajdziesz na stronie internetowej Rzecznika pod adresem: <https://rf.gov.pl/dla-klientow/postepowania-interwencyjne/>.

Pamiętaj:

- W przypadku zdarzenia drogowego ze zwierzęciem zatrzymaj się w bezpiecznym miejscu, ostrzeż innych uczestników ruchu (pamiętaj o światłach awaryjnych i trójkącie).
- Nie dotykaj zwierzęcia i nie próbuj go usuwać z drogi na własną rękę, ponieważ zwierzę może przenosić choroby, którymi możesz się zarazić, a ranne dodatkowo może być niebezpieczne i zaatakować Cię w samoobronie. Wówczas może dojść do zwiększenia zaistniałej już szkody, a także narażenia Twojego życia i zdrowia.
- Zawiadom służby – zgłoś zdarzenie na numer alarmowy 112 lub bezpośrednio na policję (997). Rozważ również zawiadomienie służb leśnych lub myśliwych, zwłaszcza gdy zwierzę nadal żyje i może stanowić zagrożenie dla ruchu drogowego. Dodatkowo zawiadomienie służb pozwoli Ci na lepsze zabezpieczenie materiału dowodowego do celów ubezpieczeniowych – policja sporządzi odpowiedni protokół z miejsca zdarzenia.
- Udokumentuj zdarzenie – wykonaj zdjęcia miejsca zdarzenia, uszkodzeń samochodu oraz samego zwierzęcia, jeśli to możliwe. Spisz dane świadków zdarzenia, jeśli ktoś był na miejscu. Zanotuj dokładne miejsce zdarzenia, np. nazwę drogi i kilometr trasy warunki pogodowe, stan drogi i pobocza.
- Zachowaj ostrożność podczas ponownego włączania się do ruchu. Uszkodzony pojazd może stanowić dodatkowe zagrożenie, więc upewnij się, czy jest w pełni sprawny i czy możesz bezpiecznie kontynuować jazdę.